

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. VIII. Alia difficultas circa actus extra statum libertatis secutos.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

Cur huiusmodi opera confiteri interitum debent hominibus.

quando ratione restitutionis, vel censurae huic operi adjunctae ista confiteri est necessarium; infliguntur enim interdum huiusmodi poenae ob peccatum praecedens, non praecise, sed sub conditione effectus secuturi, ut responderi debent adversari casu quo retractetur voluntas ante eventum; leges enim humanae spectant eventum, per effectus quippe tantum externos laeditur humana politia. Extra dictos autem casus verum plerumque est quod affirmabat Vasquez.

III. Non negat S. Thomas completum esse malitiam peccati omifionis in genere moris quando causa primò est liberè posita.

Objiciunt secundo Sanctum Thomam 2. 2. q. 79. art. 3. ad 3. ubi asserit omifionem tunc incipere imputari ad culpam, quando est tempus operandi. Vasquez, citatus cap. 1. fatetur Sanctum Thomam esse in contrarià sententià. Dicit tamen potest cum quibusdam recentioribus, solum velle Sanctum Thomam omifionem ante illud tempus non imputari, id est non censeri omnino consummatum in genere naturae seu entis, & quasi Physicè, sicut homicidium in ebrietate, non tamen ait esse ista tunc solum formaliter peccata, nec fuisse antea completum peccatum omifionis in genere moris: hoc enim tunc contingit, quando causa est voluntariè & liberè primò applicata, ut dictum est (sicut namque juxta illud Matthaei 5. Qui concupiscit mulierem, jam mechatus est in corde suo, ita & hic omisit in corde suo, imò & aliquo modo in executione, nempe dando causam. Hic autem actus licet Physicè sit peccatum commissionis, moraliter tamen est peccatum omifionis contra praecipuum affirmativum audiendi Sacrum, ut ostensum est sectione praecedente, num. quarto.

IV. Quid teneatur confiteri is, qui ex intentione non audiendi Sacrum dormiens, postea tamen audit Sacrum.

Objiciunt tertio: si quis qui decrevit Sacrum omittere, & eà intentione eat dormitum, postea ante elapsum tempus excitetur, & Sacrum audiat, non potest dici omifisse Sacrum, ergo dare causam non est omittere. Respondetur distinguendo antecedens: non potest dici omifisse omifione consummatà in genere entis, concedo; in genere moris, nego. Unde & in confessione dicere quoad hoc potest se Sacrum omifisse; sicut & qui dedit causam sufficientem homicidio, dicere in confessione similiter quoad hoc potest se hominem occidisse, licet is per miraculum à morte liberetur, quod tamen non pari ratione dicere posset is, qui solum interiùs proposuisset hominem occidere.

V. Magis melius est rem illam seu causam omifionis datam, in confessione aperire sicut est.

Satius tamen est rem aperire sicut, est ne dicere videatur fuisse omifionem Sacri, vel occisionem Physicè consummatam, hoc enim sonant haec voces. Si verò post excitationem adhuc nolit audire Sacrum, committit Metaphysicè novum peccatum omifionis, imò ut plurimum moraliter, quod sine dubio dicendum est, si notabilis intercessisset interruptio inter primam causae applicationem & secundam volitionem omitteendi; eruntque tanquam duo peccata numero distincta confitenda, sicut duo fereula carnis die venenis comesta, in prandio unum, alterum in cenà.

VI. Dare causam illam rebus, quae non sunt peccata, est seipsum peccatum.

Objiciunt quarto, si omifio vel effectus positivus in somno secutus, non sit peccatum, ergo nec erit peccatum dare causam, causa enim ideo solum est mala, quia effectus est malus, ut in aliis constat. Respondetur negando antecedens: dare enim causam ad illa quae non sunt peccata est frequentissimè peccatum: sic enim dare causam gravi nocimento proximi est peccatum, & tamen nocumentum illud non est peccatum; ut ursum vel canem in alterius oves immittere, vel ut fecit Samson circa segetes, effectus ille secutus nempe comestio ovium, aut segetum combustio, non est formaliter peccatum: sic enim peccaret homo post mortem, si ni-

R. P. Comptoni Theol. Scholast. Tom. I.

mirum priùs moreretur, ut fieri potest, quam executioni mandaretur effectus: sufficit ergo quod effectus ille sit malus, seu nocivus, licet non sit formaliter peccatum.

Imò ulterius, ut supra dixi, sequi videtur peccare hominem illum mortaliter in purgatorio, vel etiam in caelo existentem, quamvis ante mortem eliciat actum contritionis. Dices non sequi; cum namque voluntas illa prior sit ante eventum retractata, cessat effectus in ratione voluntarii. Contra: hinc enim ostenditur effectum illum non esse omnino peccatum, nec esse actum humanum, cum eodem planè modo sequatur ad causam liberè & necessariò datam, vel liberè quidem, sed retractatam; id enim omne & solum est actio humana quod ita subditur voluntati humanae, ut illà nolente & contradicente non sequatur; hac siquidem de causa sà communis sententià affirmat hominem, qui antea liberè intendebat consecrare vel baptizare in somno vel amentia pro tempore secuturà, de facto tamen his durantibus, validè non consecrare, quantumcumque verba proferat super materiam applicatam; nempe quia licet causa sit liberè data, non tamen sequitur effectus modo humano, & hoc ideo, quia non est tunc in potestate hominis actionem illam non facere, sed eodem modo verba consecrationis aut baptismi proferat ex vi imaginationum tunc occurrere solitarum, idque quantumvis ante somnum vel amentiam decrevisset ea non proferre.

VII. Ex illa sententià sequetur hominem in purgatorio, vel etiam in caelo peccare posse mortaliter.

Nullus vult de in somno consecrat, licet ante somnum liberè decreverit consecrare.

SECTIO OCTAVA.

Alia difficultas circa actus extra flatum libertatis secutos.

Objiciunt quinto: actiones aliquas interdum fieri cum omnimodà distractione, & consequenter sine actuali libertate, quae tamen quia cum advertentià & libertate sunt inchoatae censentur humane, & capaces bonitatis & malitiae, eo modo quo actus externus: ut cum sacerdos planè distractus consecrat: ergo idem dici poterit de iisdem actionibus in somno, ebrietate, vel amentia factis.

I. Objicies, actiones aliquas cum omnimodà distractione factas, validè tamen fieri; ergo etiam in somno.

Vasquez hic d. 75. cap. 3. num. 12. & alibi, idem de his actionibus iudicandum ait, quod de iis, quae in somno vel ebrietate fiunt, quod etiam sentire videtur Coninck de Sacramentis q. 64. art. 8. dub. 2. num. 71. si homo ita planè distractus sit, ut omnino interrumpatur prior intentio, vel attentio: addit tamen quamdiu quis pergit in eodem opere hoc nunquam contingere, semper enim, ut ait, manet tenuis saltem aliqua advertentia à primà intentione derivata, licet non semper percipiatur, quae actiones illas dirigit, Sacerdotem scilicet etiam distractè consecrantem, &c. cujus indicium est, inquit, nam si contingat ut mens planè aliò trahatur, cessat illico actio exterior, nec nisi novà adhibita intentione, prosequi quis opus inceptum potest.

II. Vasquez ad huiusmodi actiones cum omnimodà distractione factas, esse iis similes, quae fiunt à dormiente.

Coninck tenet semper aliquà manere aut advertentiam.

Alii nihilominus existimant etiam post primam intentionem operetur quis planè distractè, adhuc operationem illam capace esse bonitatis & malitiae, non quidem ita ut imputetur ad novum meritum, vel demeritum, sed per modum actus externi, ita scilicet ut per actionem illam satisficiat praecipuo, quod dici nequit de operatione in somno, ebrietate, vel amentia facta. Ratio verò est inquit, quia actio illa fit humano modo, ita scilicet

III. Alii actionem cum distractione factam dicunt esse capace bonitatis & malitiae.

ex vi voluntatis & intentionis prioris, ut voluntate nolente, seu contradicente, statim cesset actio; at si quis incidat in somnum vel amentiam, nihil ad actionem illam impediendam conducet, quod ante somnum vel amentiam priorem voluntatem retractaverit, sed eodem modo ex vi imaginationis sequetur, ac si non fuisset prior intentio retractata, quod signum est actiones istas non humano & rationali, sed brutorum modo peragi.

IV. Dices: qui habet solam voluntatem audiendi

Sacrum, opere non sequente, non potest dici audivisse Sacrum, vel praeceptum implevisse, ergo nec qui vult omittere dici potest auditionem Sacri omisisse. Respondetur si habeat intentionem efficacem audiendi Sacrum, ponet media ad hoc sufficientia. Quod si ubi media & conatum sufficientem posuerit, haec tamen per accidens careant effectu, potest, licet non Physicè, & consummate in genere entis, in genere moris tamen dici audivisse Sacrum, & praeceptum implevisse.

Qui habet voluntatem efficacem audiendi Sacrum, etiam opere non sequente, dici potest audivisse Sacrum.

DISPUTATIO CIII.

De distinctione & inaequalitate peccatorum.

EXPEDITIS iis, quae generatim ad peccati notionem spectabant, naturaque peccati commissionis & omissionis, atque utriusque inter se differentiâ discussâ, ad peccatorum in particulari considerationem descendemus. Duas verò hic S. Thomae quaestiones aptissime conjungi posse existimo, nempe septuagesimam secundam & octogesimam octavam; ambae siquidem sunt de distinctione peccatorum, prior de distinctione in ordine ad causas & objecta, posterior in ordine ad reatum poenae, ubi peculiariter agitur de distinctione peccati venialis à mortali.

SECTIO PRIMA.

An generales circumstantiae specialem in actus malitiam refundant.

I. Prima sententia affirmat circumstantias non refundere in actum malitiam, nisi sint volita.

PRIMA nonnullorum sententia est, nullam ex generalibus circumstantiis, de quibus numero quarto, specialem in actum aliquem malitiam refundere, nisi directè & expressè sit volita & intenta, ita ut per modum motivi actum ipsum ingrediatur. Dicunt itaque peccatum specialem rationem injuriæ aut ingratitude erga Deum non contrahere, nisi in actu signato sub his rationibus intendatur. Pro hac etiam sententiâ, citant multi S. Thomam 2. 2. q. 43. art. 3. & in 4. dist. 38. q. 2. art. 2. quaestiuicula 2. ubi loquens de peccato scandali ait, ut scandalum sit peculiare peccatum, ruinam proximi debere intendi.

II. S. Thomas non requirit formalem intentionem circumstantiarum ut refundant malitiam in actum.

Alia tamen est mens Sancti Doctoris, solum namque loquitur de intentione virtuali, seu interpretativâ, ita nimirum ut advertens quis ruinam proximi, seu fore ut ex actione aliquâ illius nocumentum spirituale accipiat, actionem tamen illam facit, quæ apta est illum ad lapsum inducere. Unde in quarto, loco proxime citato ad tertium ait, scandalum accipere speciem ex fine, ad quem ordinabile est, non ergo requirit actualem ordinationem, nec ut in actione illâ expressè intendatur damnus illud proximi, quod inde sequitur, sed ad scandalum sufficere docet, quod videns quis proximum occasionem inde peccandi sumpturum, operationem tamen illam sine justâ causâ exercet.

Alii itaque ut Vasquez hic, Disp. 102. cap. 5. Azor, Salas cum quibusdam aliis, negant circumstantias generales refundere malitiam in actus. Suarez verò tomo 4. in 3. parte d. 13. sect. 3. & opusculo de justitiâ Dei affirmat circumstantiam saltem injuriæ contra Deum refundere specialem malitiam in actum peccaminosum: idem docet Becanus hic, tractatu 2. cap. 2. q. 2. & Lessius de perfectionibus divinis, lib. 13. num. 184. & deinceps, de circumstantiâ quadam contemptus divinæ amicitiae. Idem universim tenet Lorca d. 15. Coninck de actibus d. 32. dub. 5. num. 42. & multi ex recentioribus.

III. Negant alii qui circumstantias generales omnino refundere malitiam in actum.

Dicendum circumstantias generales peccatorum, sic dictas quod omnibus peccatis sint, saltem per se loquendo, communes, quales sunt, quod sint contra præcepta & amicitiam divinam, contra gratitudinem Deo debitam, & alia similes, refundere specialem malitiam in omnem actum peccati, non solum quando specialiter intenduntur, sed etiam quoties cum illius circumstantiæ advertentiâ committuntur: ita plurimi ex Theologis. Quare à fortiori falsa est sententia Cajetani q. 76. art. 4. & ab omnibus rejecta, qui nec particulares circumstantias, etiam cognititas, ut si quis occidat personam sacram vult refundere specialem malitiam in actum, nisi sint peculiariter intenta.

IV. Circumstantia generalis unde sic dicitur.

Ratio conclusionis est: sicut namque cognitio quod calix sit sacer, refundit specialem malitiam in actum, quia est irreverentia contra res sacras, ita furari cum advertentiâ quod sit contra præcepta divina, & Deo displiceat (præsertim cui ob id in nos collata beneficia ita obstricti sumus) specialem in peccatum illud refundere videtur gravitatem. Confirmatur: si enim quis mente

V. Oportet circumstantias in actibus reperiri, peculiariter in actus malitiam refundere.

concipit